

Cilt / Volume: 14, Sayı / Issue: 28, Sayfalar / Pages: 642-666

Araştırma Makalesi / Original Article

Received / Alınma: 28.04.2024

Accepted / Kabul: 16.06.2024

VERGİ KAÇAKÇILIĞI KAVRAMININ ULUSLARARASI AKADEMİK MECRADA İZDÜŞÜMÜ: BIBLIYOMETRİK BİR ANALİZ

Gamze Yıldız ŞEREN¹

Osman GEYİK²

Öz

Ülke ve dünya ekonomileri için oldukça önemli bir sorunsal olan vergi kaçakçılığı; kamu gelirlerinin azalması, eşitsizliklerin artması ve kayıt dışı ekonominin büyümesi gibi negatif dışsallıklara sebep olmaktadır. Vergi kaçakçılığı suçunun altında yatan sebeplerin; vergi gelirlerinin etkin toplanması ve adaletsizliklerin önüne geçilebilmesi bakımından irdelenmesi gerekmektedir. Bu açıdan vergi kaçakçılığı üzerine uluslararası literatürün eğilimlerinin tespit edilmesi gerek mevcut çalışmaların doğru analizi gerek gelecek çalışmaların kazanacağı perspektif açısından önemlidir. Bu çalışmanın amacı vergi kaçakçılığı kavramının uluslararası literatürdeki eğilim ve gelişiminin bibliyometrik analiz ile irdelenmesidir. Çalışmada Web of Science (WoS) veri tabanından, 1976-2024 zaman dilimi aralığında elde edilen 3319 sonuç, VOSviewer üzerinden analiz edilmiştir. Çalışma bulgularına göre en fazla iş birliğinde bulunan yazarların ve atıf alan yayınların bulunduğu ülke ABD'dir. Alandaki en üretken yazarlar (atıf ve yayın sayısı bakımından) McGee, R.W, Schneider, F., Alm, J. Atkinson A.B., Williams, C.C.'dir. Alana yönelik çalışmalar ağırlıklı olarak kayıt dışı ekonomi, ekonomik büyüme, yeniden dağıtım, vergi politikası, uyum, etik ve sosyal normlar gibi kavramlarla ilişkilendirilse de veri madenciliği, blok zinciri, bitcoin gibi kavramlar dijital çağın bir getirisi olarak çalışmalarda yer almaya başlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Vergi Kaçakçılığı, Vergi Suçu, Bibliyometrik Analiz.

Jel Kodları: H2, H20, H26.

¹Doç. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, E-posta: gyseren@nku.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5063-1172.

²Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, E-posta: osmangeyik@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9885-9638.

Atıf/Citation

Şeren, G.Y., & Geyik, O. (2024). Vergi kaçakçılığı kavramının uluslararası akademik mecrada izdüşümü: Bibliyometrik bir analiz. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(28), 642-666.

THE POSITION OF THE CONCEPT OF TAX EVASION IN THE INTERNATIONAL ACADEMIC PLATFORM: A BIBLIOMETRIC ANALYSIS

Abstract

Tax evasion has negative externalities such as declining state revenues, rising inequality, and the expansion of the informal economy. It is a major concern for both national and global economies. In order to properly collect taxes and avoid injustices, it is important to examine the factors that lead to tax evasion. To ensure accurate analysis of current studies and to provide valuable insights for future research, it is crucial to identify the patterns in the international literature on tax evasion. The aim of this study is to examine the trend and development of the concept of tax evasion in the international literature through bibliometric analysis. In the study, 3319 results obtained from the Web of Science (WoS) database in the time period 1976-2024 were analysed via VOSviewer. The USA has the greatest number of cooperating writers and referenced articles, according to the study's findings. The most productive authors in the field (in terms of number of citations and publications) are McGee, R.W., Schneider, F., Alm, J., Atkinson A.B., Williams, C.C. Issues like the informal economy, economic growth, redistribution, tax policy, compliance, ethics, and social norms are mainly linked to studies in this topic. But because of the digital age, ideas like bitcoin, block chains, and data mining have started to appear in research.

Keywords: Tax Evasion, Tax Crime, Bibliometric Analysis.

Jel Codes: H2, H20, H26.

1. GİRİŞ

Evrensel bir olgu olan vergi kaçakçılığı, tüm ekonomilerde, sosyal sınıflarda, mesleklerde ve endüstrilerde meydana gelmektedir. Vergi kaçakçılığı bu anlamda bir ekonominin ve vergi sisteminin yapısına, sosyal tutumlara ve gelir türlerine göre değişim sergileyebilmektedir. Riske karşı oluşan tutumlara dayanması açısından kısıtlamaları söz konusu olan vergi kaçakçılığının tahmininde beyan edilen vergilerin potansiyel vergi gelirleri ile karşılaştırılması ve kayıt dışı ekonominin tahmini gibi yöntemler kullanılmaktadır (Tanzi & Shome, 1993, s. 807).

Vergi kaçakçılığı, ekonomi ve toplum açısından yarattığı negatif dışsallıklar sebebiyle bir endişe kaynağıdır. Bu bağlamda vergi kaçakçılığının; altyapı yatırımları ve sosyal harcamaların finansmanında gelir kaybına yol açması, toplumdaki eşitsizlik ve adaletsizlik algısını artırması, vergi tabanlarını aşındırması, vergi kapasitesinin ortalamasının altında olduğu ülkelerde maliye politikası uygulamalarını güçleştirmesi gibi önemli etkileri söz konusudur (Gaspar vd., 2022; Barrios, vd., 2017, s. 2). Vergi kaçakçılığı ayrıca sosyal yardım ve vergi sistemlerinin gerek eşitliği gerek etkinliği noktasında menfi neticeler doğurmakta, sağlık ve eğitim gibi temel kamu hizmetlerinin sunumunu zorlaştırmakta böylece ekonomik performansı yine olumsuz şekilde etkilemektedir. Verimlilik perspektifinden

değerlendirildiğinde ise vergi kaçakçılığı; vergi yükünün yönünü kaçakçı olmayanlara doğru değiştirerek işgücü arzı ve tüketim üzerinde verilecek kararları bozucu etkiler meydana getirmektedir. Vergi kaçakçılığının salt ekonomik değil sosyal ve politik neticeleri de söz konusudur. Mükellef ve devlet arasındaki sosyal sözleşmeyi zayıflatarak, vergilerin yeniden dağıtımçı tabiatında da tahribatlara sebep olmaktadır (Barrios, vd., 2017, s. 2). Hiç kuşkusuz bir devletin kamu hizmetlerini finanse ederken elde ettiği gelirler arasında vergiler, önemli bir gelir kaynağıdır. Fakat birey ve firmaların vergi kaçakçılığı eğilimleri, söz konusu kamu gelirlerinde azalmaya sebebiyet verdiği için, konunun tüm boyutlarıyla araştırılmasını teşvik etmektedir (Jackson & Milliron, 1986). Tüm bu hususlardan hareketle vergi kaçakçılığı, ele alınması ve politika önerilerinin geliştirilmesi gereken bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma da vergi kaçakçılığı alanında yapılan çalışmaların genel eğilimleri ve boşlukları belirlenerek literatürün gelişimine katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Vergi kaçakçılığı konusunun toplum ve ekonomi üzerindeki tahripkar etkileri karşısında; konunun uluslararası literatürdeki genel eğilimlerinin belirlenerek, sonraki çalışmalara ışık tutmayı amaçlayan bu çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Genel manada, belirli bir konu özelinde literatürün tanımlanmasına dayanan bibliyometrik analiz son zamanlarda sıklıkla başvurulan bir araştırma yöntemidir. Özellikle Scopus, WoS, Google Scholar gibi araçlarla da araştırılan literatürün verilerine ulaşmak kolaylaşmıştır (Ellegaard & Wallin, 2015, ss. 1810-1811). Bibliyometrik analizde bahsi geçen veri tabanlarından elde edilen verilerin görselleştirilmesinde VOSviewer, kullanılan yaygın bir yazılımdır. Söz konusu yazılımla konuya ilişkin ortak yazarlık bağlantısı, bibliyografik bağlantılar, terimlerin ortak oluşumlarına yönelik bağlantıların meydana getirilen görsellerle analizi mümkün hale gelmektedir. Bu bağlantıların sayısal değerlerle temsil ettiği bir güç bulunmaktadır. Değerin yüksekliği bağlantıların da güçlülüğüne işaret etmektedir. İki terimin beraber yer aldığı yayın sayısı, ortak alıntı yapılan referans sayıları, ortak yazılan yayın sayılarının aralarındaki bağlantının gücünü bahsi geçen sayısal değerler belirlemektedir. Bu şekilde oluşan ağ, ögeler arasında belirli kümeler oluşturmaktadır (Van Eck & Waltman, 2023, s. 5). Büyük hacme sahip bilimsel verilerin araştırılması ve analizinde popüler bir yöntem olan bibliyometrik analiz, spesifik bir alanda nüansların ortaya konulmasına olanak tanımaktadır (Donthu vd., 202, s. 285).

Literatürün niceliksel resmi olarak tanımlanabilecek bibliyometrik analiz ile ilgili akademik kavramlar üzerine eğilimlerin tespit edilerek, konuya yönelik bir bakış açısı elde edebilmek mümkündür. Herhangi bir akademik kavram/konu ile ilgili fikir sahibi olabilmek ise özellikle

gelecek çalışmaların yönünün belirlenebilmesi açısından oldukça önemlidir. Bununla beraber vergi kaçakçılığı kavramının bibliyometrik bir analizle araştırılması nispeten yenidir. Dolayısıyla alandaki eğilimlerin ve boşlukların belirlenerek mevcut literatürün gelişebilmesine olanak tanıyacak bilgilerin sağlanması literatürün gelişimine katkı sağlamaktadır.

Verginin çeşitli konuları üzerine Türkiye’de bibliyometrik çalışmalar olsa da vergi kaçakçılığı özelinde bibliyometrik bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın, ulusal literatüre vergi kaçakçılığı konusunda genel eğilimlerin ortaya konulması ve sonraki çalışmalara yön verebilecek önerileri olması bakımından katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Uluslararası literatür özelinde tarama kapsamının geniş olması ve vergi kaçakçılığının ilgili tüm alanlarda/yayınlarda taranmasının geniş bir perspektif sunması açısından katkıda bulunması beklenmektedir.

Çalışma 3 ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde vergi kaçakçılığı kavramı temel unsurları ile ele alınmış bu kapsamda konuya yönelik genel bir çerçeve sunulmuştur. İkinci bölümde uluslararası literatür bibliyometrik analiz özelinde gerçekleştirilmiş çalışmalar üzerine incelenmiştir. Üçüncü bölümde araştırma yönteminin detaylarına yer verilerek, veri ve yöntem açıklanmış, sonrasında elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

2. VERGİ KAÇAKÇILIĞI KAVRAMININ GENEL ÇERÇEVESİ

Ulusal ve uluslararası ekonomilerde oldukça önemli ve yaygın bir problem olan, hükümetlerin vergi uygulamalarının başlangıcından beri var olan vergi kaçakçılığı (McGee, 2023, s. 2); bireylerin yasal vergi yükümlülüklerini azaltabilmek adına hayata geçirdikleri kasıtlı ve yasa dışı eylemlerdir (Alm, 1999). Bireylerin vergi kaçakçılık faaliyetlerini gizleyebilmek adına mühim gayretler sarf etmesi ise vergi kaçakçılığının ölçülmesini zorlaştırmaktadır (Andreoni vd., 1998, s. 836). Vergi kaçakçılığı, belirsizlik durumunda bireysel seçimin bir tezahürü olup (Clotfelter, 1983, s. 363), arka planında vergi ödemelerinin boşa gittiği algısı yatmaktadır (McGee, 2023, s. 2).

Verginin olduğu her yerde görülen vergi kaçakçılığı, dünya genelinde bir olgu olup; gelirin yeniden dağılımı, vergi teşvikleri, politika tepkileri ve tahsis davranışları üzerinde olumsuz neticeler meydana getirebilmektedir. Bu noktada vergi idarecileri ve politikacılar açısından sorun kaynağı vergi kaçakçılığının varlığından öte ulaştığı boyuttur. Söz konusu boyutun ölçülmesi politika reçetelerinin etkinliğini ve güvenilirliğini artırmaktadır. Vergi kaçakçılığının yasa dışı olması sebebiyle gizli olması her ne kadar ölçümünü

güçleştirmekteyse de ardında bıraktığı izler belli derecelerde ölçülebilmektedir (Richupan, 1984, s. 38).

Vergi kaçakçılığının belirleyicileri arasında; karmaşıklık, vergi ahlakı, gelir kaynağı, adalet ve eğitim yer almaktadır. Buna göre bir ülkede karmaşıklık düzeyi düşük, eğitim, adalet ve vergi ahlakı yüksekse vergi kaçakçılık düzeyi de azalma kaydetmektedir (Richardson, 2006, s. 150). Bununla beraber diğer vergi kaçakçılığı belirleyicileri arasında; algılanan davranışsal kontrol, öznel normlar ve tutumlar da sıralanabilir (Jackson & Milliron, 1986). Vergi kaçırmanın belirleyicilerinde özellikle ön plana çıkan eşitsizlik ve adaletsizlik hususunda bireyin kendi rolünü ne şekilde algıladığı da önemli bir faktördür. Çünkü bireyin eylemleri algılanan eşitsizlik noktasında dolaylı değil doğrudan bir etkiye sahiptir (Cowell, 1992). Vergi kaçakçılığının altında yatan sebeplerin irdelenmesi için ayrıca etik boyutlarıyla bir değerlendirme sağlanması gerekmektedir. Buna göre vergi kaçakçılığı etiğinde üç temel görüş söz konusudur. Bunlardan ilkinde göre devlete ve topluma olan görevler dolayısıyla vergi kaçırma etik değildir. İkinci görüş hükümetlerin gayrimeşru olması halinde vergi almaya layık olmadığı görüşünü savunarak vergi kaçakçılığını etik dışı bulmamaktadır. Konuyla ilgili üçüncü görüşe göre vergi kaçakçılığı koşullara ve gerekçelere göre değişim sergileyebilmektedir (McGee, 2006, s. 17).

Hükümetlerin vergi kaçakçılığına karşı temel olarak uygulayabileceği politikalar; vergi ve ceza oranları ile soruşturma harcamalarıdır. Buna göre düşük vergiler, cezaların etkinliği ve vergi kaçakçılarını yakalamaya yönelik ayrılan kaynaklar sorunsal üzerinde caydırıcı bir netice meydana getirebilmektedir. Bu noktada etkili bir vergi politikası tasarımında ampirik verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Soruşturma harcamalarının etkinliği, ceza oranlarının kaçakçılık üzerindeki etkileri, kaçakçılık ve vergi oranları ilişkisi üzerine gerçekleştirilecek bilimsel çalışmalar politika tasarımlarına yön vererek, verimli bir vergi sistemi tasarımına olanak tanıyabilir (Allingham & Sandmo, 1972, s. 338). Bu kapsamda hükümet politikaları, vergi kaçakçılığının azaltılmasında oldukça önemli bir konuma sahiptir. Burada bireylerin vergi kaçırma eğilimlerini azaltmak için vergi kaçırma imkanı veren sistemler üzerine odaklanılması gerekmektedir. Gelir eşitsizliklerinin azaltılması ve adil bir vergi sisteminin inşası sorun karşısında atılacak adımlardır (Alstadsæter vd., 2019, s. 2100). Ayrıca yolsuzluk ve baskıcı politikalar da vergi sisteminin adaletsizliği noktasında bir algı ortaya çıkardığından hükümetlerin yolsuzlukları azaltması ile vergi sistemine yönelik algıların düzeltilmesi yoluyla da vergi kaçakçılığının boyutu azaltılabilir (McGee & Benk, 2011, s. 262).

Evrensel bir olgu olan vergi kaçakçılığı her zaman uygulanan politikaların başarısız olduğu anlamını taşımamaktadır. Slemrod (2007, s. 43) bu durumu kırmızı ışıkta geçmeyi tamamen ortadan kaldırmak adına her sokak köşesine polis memuru konulmasına benzetmekte ve bunun optimal olmadığını ifade etmektedir. Dolayısıyla vergi kaçakçılığı ile mücadelede; denetimlerin kapsamı, denetimlerin hedefleri, uygulanacak cezalar noktasında yeni politika araçlarının ortaya konulmasını gerektirmektedir. Bununla birlikte vergi mükelleflerinin vergilerden kaçınmak için güçlü bir teşviği varsa benzer şekilde hükümetlerin de tahsilatın uygulanması noktasında güçlü bir teşviği söz konusudur. Dolayısıyla hükümetler vergi tahsilatının uygulanmasında ayırdığı kaynak kadar, vergi uyumunun sağlanması noktasında da (kamu hizmetlerinin sunumunda vergilerin asli rolüne dikkati çekmek suretiyle vergi eğitimlerinin verilmesi gibi) gerekli teşvikleri sağlamalıdır (Atkinson vd., 2011).

3. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Çalışmada literatür, vergi kaçakçılığına yönelik WoS veri tabanında taranan bibliyometrik çalışmalarla sınırlandırılmıştır. Vergi kaçakçılığıyla ilgili yapılmış olan bibliyometrik çalışmalar kısıtlı olsa da vergi uyumu (Boateng vd., 2022 ; Thaha & Antoro, 2023), optimal vergileme (Barbu vd, 2022), vergi bilinci (Yulitasari vd., 2023), gelir vergisi (Tiutiunyk & Mazurenko, 2021), yeşil vergi/ çevre vergisi (Nobanee & Ullah, 2023; Bashir, vd., 2021; Patel & Jhalani, 2024), karbon vergisi (Zhangvd, 2016), vergi affı (Darma, vd., 2022), katma değer vergisi (Al Mazroui, vd., 2023) gibi vergi konularına yönelik gerçekleştirilmiş bibliyometrik çalışmalar literatürde yer almaktadır.

Uluslararası literatürde vergi kaçakçılığı ile ilgili yapılan ilk bibliyometrik çalışma 2016 senesinde gerçekleşmiş olup günümüze kadar farklı yıllarda 5 makale, 1 derleme makale ve 1 bildiri yayınlanmıştır. Vergi kaçakçılığına yönelik bibliyometrik çalışmaların uluslararası literatürde azlığı bu alanda diğer veri tabanlarından elde edilecek verilerin bir araya getirilerek daha geniş araştırmalar yapılmasının gerekliliğine işaret etmektedir.

Nevzorova, vd. (2016), vergi kaçakçılığına yönelik yayınları analiz ettikleri çalışmalarında "Kommersant" yayınevinin elektronik veri tabanını kullanmıştır. Çalışmada 2013-2015 zaman dilimi için 301 yayın bibliyometrik analize tabii tutulmuştur. Buna göre ilk aşamada yayınların ortak temalarının belirlenmesi suretiyle nitel içerik analizi yapılmış, ikinci aşamada yayınların dağılımı karşılaştırılarak nicel bir analiz yapılmış, hesaplamalarda QDA Miner v.5.0 modülü WordStat v.7.1.7 yazılımı kullanılmıştır. Çalışma bulgularına göre yolsuzluk, sosyal güvenlik katkıları, gölge ekonomi gibi konular daha fazla çalışılmıştır. Bununla

beraber gölge ekonomi konusunda bir azalma söz konusu iken borç, ceza, vergi kanunları üzerine çalışmalara ilginin arttığı gözlemlenmiştir.

Nevzorova vd. (2017), vergi kaçakçılığının özelliklerinin tespit edilebilmesi adına Rusça ve İngilizce bilimsel yayınları bibliyometrik yöntemle karşılaştırmıştır. SSRN, eLIBRARY.RU ve RePEc üzerinden 2016 senesine kadar erişilen yayınlar incelenmiş ve niceliksel bir analiz yapılmıştır. Yapılan inceleme sonuçlarının hesaplanmasında WordStat modülü v.7.1.7 ile QDA Miner v.5.0 yazılımı kullanılmıştır. Çalışma bulgularına göre Rusya'da vergi kaçakçılığı genel olarak cezai bir sorun olarak algılanmaktadır (Nevzorova vd., 2017).

Buele & Guerra (2021), ScienceDirect veri tabanından elde edilen vergi kaçakçılığı ile ilgili bilimsel yayınları 2010-2019 zaman dilimi aralığında incelemiştir. Çalışmada bilimsel yayınların betimsel ve ilişki analizi yapılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre vergi otoritelerinin etkinliği, vergi kaçakçılığıyla ilgili en fazla analiz edilen faktördür. Ayrıca makalelerin %82'si Avrupa dergilerinde yayınlanmıştır ve yazarların %51'i ekonomisttir.

Alkausar vd. (2021), vergi kaçakçılığı konusundaki araştırma eğilimlerinin ortaya konulması amacıyla Scopus veri tabanını kullanarak bibliyometrik analizle ilgili yayınları incelemiştir. Çalışma bulgularına göre yayın sayıları ABD gibi batı ülkeleri tarafından domine edilmektedir. Bu durumun arka planında ise araştırmaların finansman olanakları bulunmaktadır.

Ekaputra (2022), vergi kaçakçılığının caydırılmasına yönelik literatürü incelediği çalışmada; 1982-2021 yılları arasında Scopus veri tabanından elde edilen 76 yayını bibliyometrik yöntem ile analiz etmiştir. Araştırmanın haritalamasında VOSviewer, Mendeley ve Publish or Perish kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre en yaygın yayın türü makaleler olup, yıllar içerisinde makale sayısında artış gözlemlenmiştir. Literatürde en fazla vergi ahlakı, mükellef uyumu, vergi idarecilerine güven gibi konular çalışılmıştır.

Mansour vd (2023), Scopus veri tabanını kullanarak 1952-2022 dönemi için vergi kaçakçılığı yayınlarını bibliyometrik olarak incelemiştir. Verilerin analizinde VOSviewer, Open Refine, Microsoft Excel, Harzing's Publish or Perish kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre vergi kaçakçılığı çalışmalarında ABD en verimli ülke olurken, Florida Üniversitesi vergi kaçakçılığı makalelerinin yayınlanmasında en aktif kurum olmuştur.

Barbu, vd. (2024), vergi kaçakçılığı ve vergiden kaçınma alanıyla ilgili bilimsel iş birliklerini ortaya çıkarabilmek adına WoS veri tabanından elde edilen 1456 yayını, 1975-2022 dönemi için bibliyografik analiz ile incelemiştir. CiteSpace kullanılarak analizin yapıldığı çalışma

bulgularına göre ABD en üretken ülke iken en üretken yazar McGee, R.W. olarak tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Journal of Public Economics en verimli dergi olarak belirlenmiştir.

Vergi kaçakçılığına yönelik bibliyometrik analizlerin geçmişi eski değildir. Bununla beraber gelişen bir literatür de söz konusudur. Fakat çalışmaların kapsadığı yıl, kullandıkları anahtar kelimeler veyahut analizlerde kullandıkları araçlar farklılık göstermektedir. Bu çalışmada vergi kaçakçılığı kavramı olarak taranmıştır. Dolayısıyla vergi kaçakçılığı başlığı özelinde değil kavram özelinde bir değerlendirme yapıldığından ulusal ve uluslararası literatürün içerisinde temasta bulunduğu kavramlar, yazarlar, konular daha detaylı bir şekilde gözlemlenebilmektedir. Ulusal literatürde verginin çeşitli kavramları üzerine bibliyometrik çalışmalar olsa da (Yelman, 2021; Arslan & Karabulut, 2022; Günay, 2023; Sökmen Gürçam & Tekin, 2021; Gürer & Teyyare, 2023; Yelman, 2022; Aydın & Dilek, 2023; Sonkur, 2024) vergi kaçakçılığı kavramı özelinde bir çalışmaya rastlanmamıştır. Literatür taramasından da görülebileceği üzere vergi kaçakçılığı üzerine gerçekleştirilmiş bibliyometrik analizlerde uluslararası çalışmalar söz konusudur. Bu çalışma; daha geniş bir zaman dilimini kapsamaması, analizin alanda yayınlanmış vergi kaçakçılığına yönelik daha fazla yayını (3319) ele alması ve detaylı bir çerçeve ortaya koyması bakımından literatürden farklılık göstermektedir.

4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

4.1. Veri ve Analiz

Çalışma 14.04.2024 tarihinde WoS üzerinden “tax evasion³” anahtar kelimesinin tüm alanlarda 1976-2024 zaman dilimi aralığında taratılması sonucunda elde edilen 3319 yayının VOSviewer üzerinden analiz edilmesiyle gerçekleştirilmiştir. VOSviewer, ağ verilerine dayanan haritalar oluşturulması ve bunların görselleştirilmesinde kullanılan bir yazılımdır. Bu bağlamda araştırmacılar, kuruluşlar, akademik dergiler, akademik yayınlar, ülkeler ve anahtar kelimeler için ağlar oluşturulmasına olanak tanımaktadır. Bu şekilde bahsi geçen unsurlar içerisindeki bağlantıların (ortak atıf ve yazarlık gibi) tespiti kolaylaşmaktadır. Ağın oluşturulmasında WoS, PubMed, Lens, Scopus gibi veri tabanlarından faydalanılabilmekte bunun yanı sıra EndNote ve RIS gibi referans yöneticileri ile girdi sağlanabilmektedir. VOSviewer ile oluşturulan haritaların görselleştirilmesinde ilgili konuya dair bibliyometrik ağların analizi mümkün olabilmektedir (Van Eck & Waltman, 2023, s. 3).

³ Vergi Kaçakçılığı

Çalışmanın temel kısıtı, vergi kaçakçılığına yönelik yayın verilerinin WoS veri tabanı üzerinden çekilmesidir. Bu durumda çalışma analizi sadece WoS veri tabanında taranan uluslararası dergileri kapsamakta, ulusal literatür bu çalışma kapsamında ele alınmamaktadır. Çalışmada, indekslerin eski ve kapsamlı kayıtlarının olmasının yanı sıra kullanışlı analizlere de imkan vermesi bakımından WoS veri tabanı seçilmiştir (Ellegaard & Wallin, 2015, ss. 1812-1813). Anahtar kelime taratılırken araştırma kapsamının geniş tutulabilmesi adına tüm alanlarda (all fields) tarama yapılmıştır. Çünkü vergi kaçakçılığı vergi ile ilgili diğer terimlerle yakından ilişkilidir, diğer kavramlar açısından bakıldığında ise kayıt dışı ekonomi gibi terimlerle olan bağı tek başına başlıklarda ya da anahtar kelimelerde vergi kaçakçılığının aranmasının önemli sonuçları devre dışı bırakacağı ihtimali sebebiyle tercih edilmemiştir. Bu açıdan araştırmacılara salt vergi kaçakçılığı başlığındaki akademik çalışmalar yerine bu kavramla ilintili diğer çalışmalarında ortaya konulması yoluyla sebep sonuç ilişkilerinin daha iyi analiz edilebilmesine imkan sağlamak istenmiştir. Örneğin vergi kaçakçılığı sadece başlık özelinde tarandığında alanda önemli yere sahip olan akademik çalışmaların da listelenmediği gözlemlenmiş bu durumdan dolayı vergi kaçakçılığı anahtar kelime olarak tüm alanlarda taranmıştır. Çalışmada, 1976-2024 yılları arasında vergi kaçakçılığı kavramının yer aldığı bilimsel yayınlar mercek altına alınmıştır. VOSviewer analizinin yanı sıra WoS verilerinin bibliyometrik analizleri de çalışmaya dahil edilmiştir. Buna göre “vergi kaçakçılığı” arama kelimesiyle ilgili yazılan eserlerin yayın türüne göre dağılımına bakıldığında ağırlıklı olarak makale yer almaktadır (2738). Bunu bildiriler (455) ve kitap bölümleri (182) takip etmektedir. Analiz yapılırken filtremeler mümkün olduğunca esnek tutulmuştur. Örneğin 1 atıf almış ya da hiç atıf almamış yayınlar ya da 1 yayını olan yazarlar da analize dahil edilerek vergi kaçakçılığına dair genel çerçevenin görülmesi amaçlanmıştır.

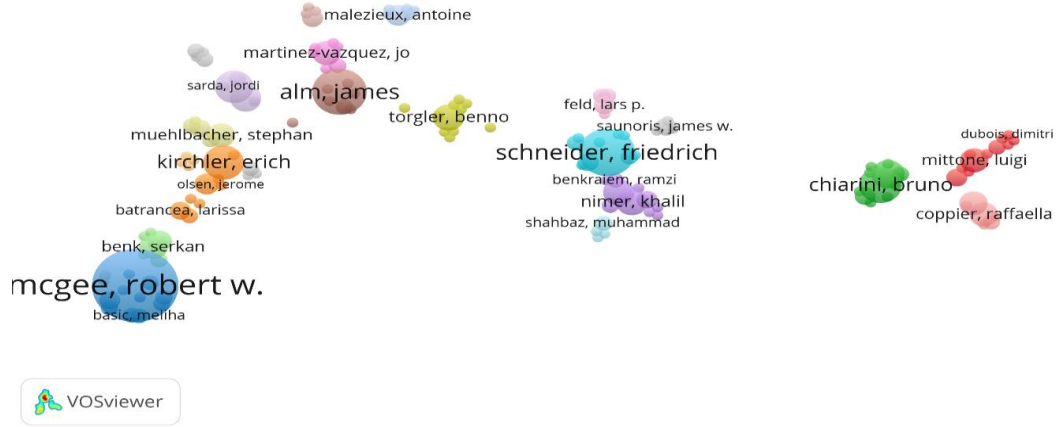
Tablo 1. Araştırma Metodolojisi

Database	Web of Science
Yıl	1976-2024
Araştırma Tarihi	14.04.2024
Kategori	Tüm
Arama Kelimesi	“tax evasion”
Dil	Tüm
Dokuman tipi	Tamamı
Analiz verileri (toplam)	3319
Yazılım	VOSviewer

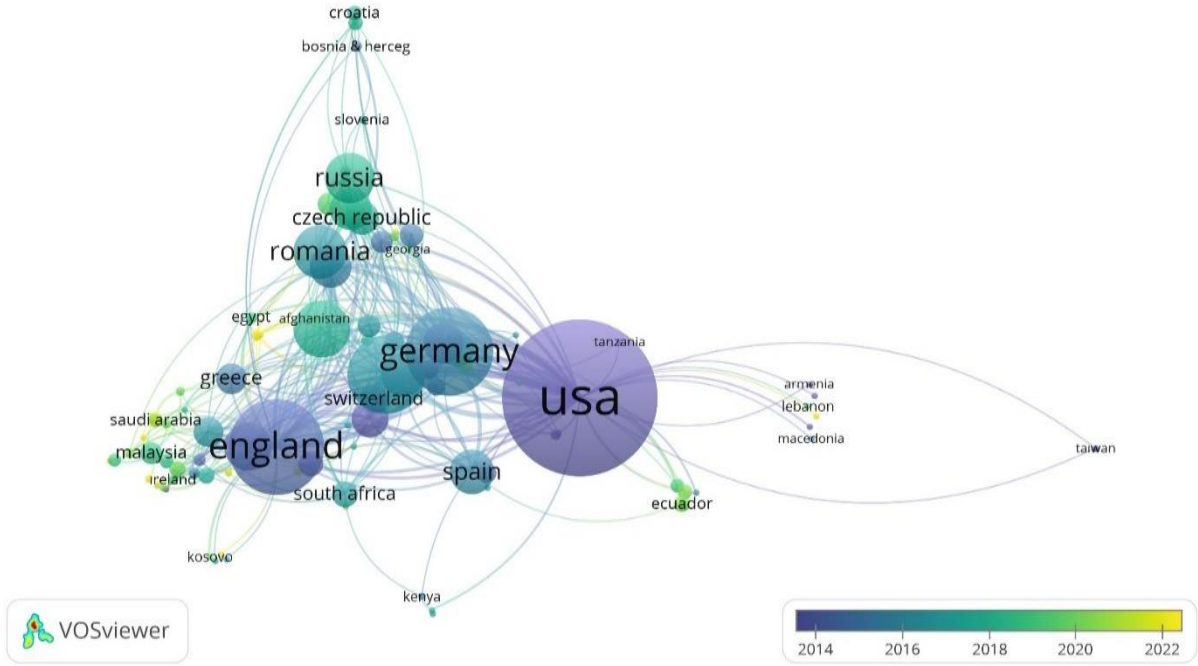
4.2. Ortak Yazar Analizi

Vergi kaçakçılığı anahtar kelimesinin ortak yazarlık durumuna göre nasıl haritalandığının görseli dikkate alındığında 4056 yazarın dağılımındaki kümelenme için yapılan filtrelemede bir yazarın en az bir yayını ve en az bir atfı olması şeklinde bir filtreleme yapılmıştır. Bu kapsamda program yazar sayısını 2912'ye düşürmüştür. Buna göre aralarında ortak ilişki bulunan yazarlar 22 küme, 145 başlığa ayrılmaktadır. Burada McGee, R.W, Schneider, F. ve Alm, J. vergi kaçakçılığı konusunda diğer yazarlarla daha fazla iş birliği sağlamıştır (bkz: Şekil 1).

Şekil 1. Ortak Yazar Analizi

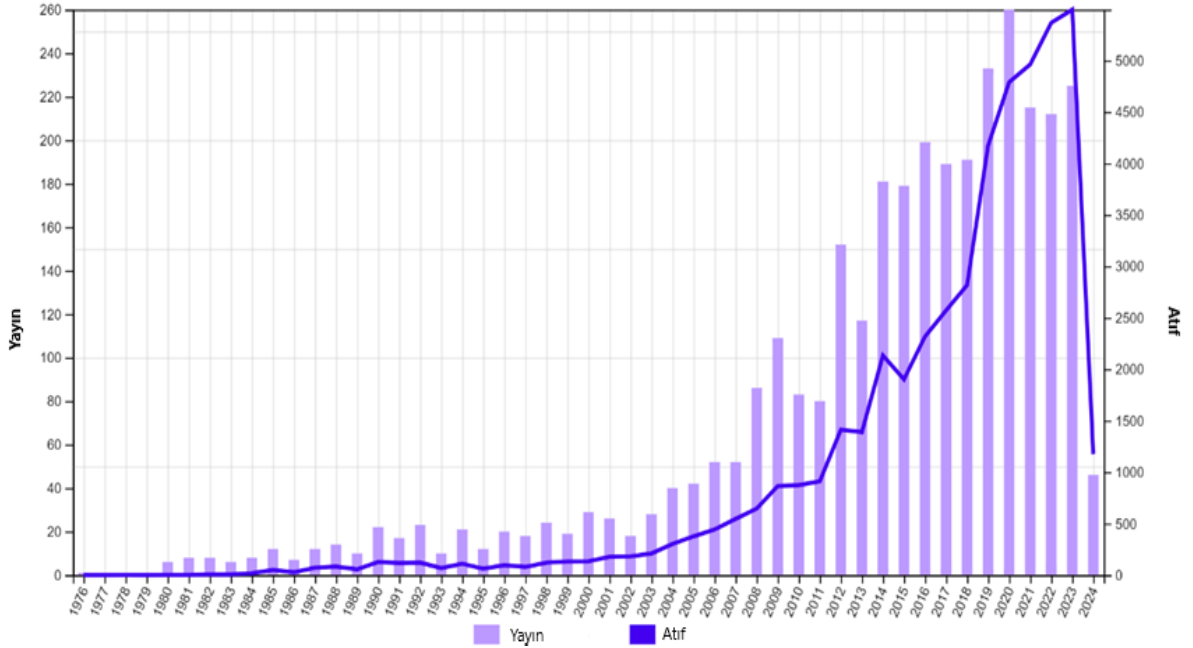
Şekil 2 'de ortak yazar analizi ülkeler bazında irdelendiğinde vergi kaçakçılığı alanında ortak akademik bağların kuvvetli olduğu yerler ABD, İngiltere ve Almanya'dır. Bu ülkeler diğer ülkelere nazaran konu özelinde merkez konumda yer almaktadır.

Şekil 2. Ülkeler Bazında Ortak Yazar İlişkisi

Şekil 2’de görüldüğü gibi özellikle ABD vergi kaçakçılığı konusundaki bilimsel çalışmalarda iş birliği en fazla olan ülkelerin başında gelmektedir. Buna göre toplam bağlantı gücü 245’tir ve toplamda 60 bağlantısı vardır. İngiltere’nin toplam bağlantı gücü 151 ve toplamda 45 bağlantısı bulunmaktadır. Almanya’nın toplam bağlantı gücü 127 ve toplamda 31 bağlantısı bulunmaktadır. Bağlantı gücü zayıf olduğundan haritalamada net bir şekilde görüntülenemeyen Türkiye’nin bağlantı gücü 2 ve bağlantı sayısı da ikidir. Bu durum WoS veri tabanında taranan dergilerde vergi kaçakçılığı konusu ile ilgili yapılan çalışmaların azlığıyla da ilişkilendirilebilir. Bu analiz yapılırken bir ülkede bir yayın olması filtrelemesi yapılmış, atıf almayan çalışmalar da ülkelerin tamamının haritalamadaki bağlantısının görünür olması adına analize dahil edilmiştir. Bu filtreleme sonucu program 124 ülkeyi analize dahil etmiştir. Böylece 17 küme, 105 başlık oluşmuştur.

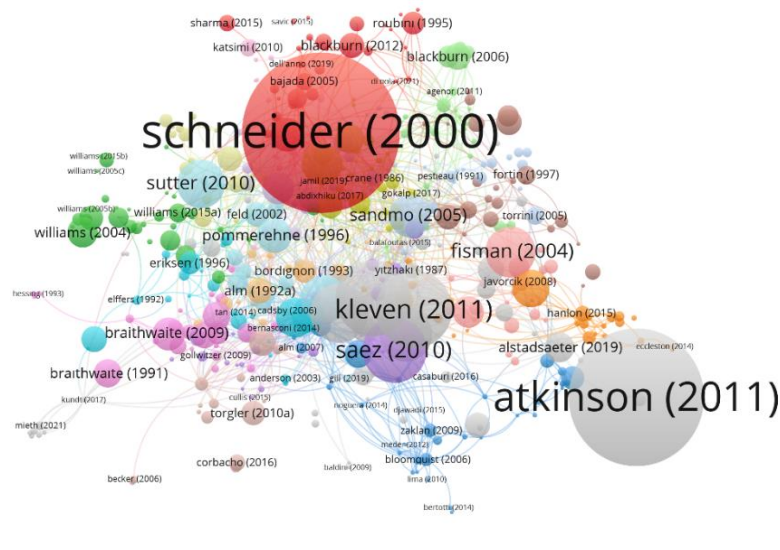
4.3. Yayın ve Atıf Analizi

Vergi kaçakçılığı 1976’dan günümüze oldukça dikkat çeken ve çeşitli boyutlarıyla literatürde ele alınan bir konudur. Buna göre vergi kaçakçılığına yönelik bilimsel çalışmalar ve atıflar yıllar içerisinde ortalama olarak bir artış trendi içerisinde (bkz: Grafik 1).

Grafik 1. Vergi Kaçakçılığına Yönelik Literatürün Yayın ve Atıf Trendi (1976-2024)

Kaynak: (WoS, 2024)

Vergi kaçakçılığı kavramına yönelik yapılan taramada literatürde Schneider (2000) 1214 atıf, 63 bağlantı ile en büyük kümede yer almaktadır. Atkinson (2011) ise 999 atıf ve 2 bağlantıyla ikinci kümede yer almaktadır. Kleven (2011) 485 atıf, 41 bağlantı, Alm (2010) 260 atıf 4 bağlantı, Sutter (2010) 270 atıf 4 bağlantı ile literatürde yerini almıştır (bkz: Şekil 3).

Şekil 3. En Fazla Atıf Alan Yazarlar

Şekil 3'te WoS'ta yapılan tarama gereği vergi kaçakçılığı tüm alanlarda incelendiğinden en fazla atıf alan çalışmalar doğrudan vergi kaçakçılığı üzerine olmasa da bu konu üzerine

inceleme yapacak araştırmacıların üzerinde dikkatle durması gereken önemli yayınlardır. Bu kapsamda Schneider (2000) ve Atkinson (2011) ön plana çıkmaktadır. Söz konusu çalışmalar bu açıdan alanda pek çok bilimsel çalışmaya ilham olmuştur.

Vergi kaçakçılığı alanında en üretken yazarlar ise tablo 2’de yer almaktadır. Burada filtreleme yapılırken konuya yönelik en az 10 yayını olma ve 1 atıf işaretlenmiştir. Bu durumda alana yönelik çalışma yapan 4056 yazar 9 yazara düşmüştür. Buna göre yayın sayısı dikkate alındığında en üretken yazarlar McGee, R.W, Williams, C.C. ve Schneider, F.’dir (bkz: Tablo 2).

Tablo 2. En Üretken Yazarlar

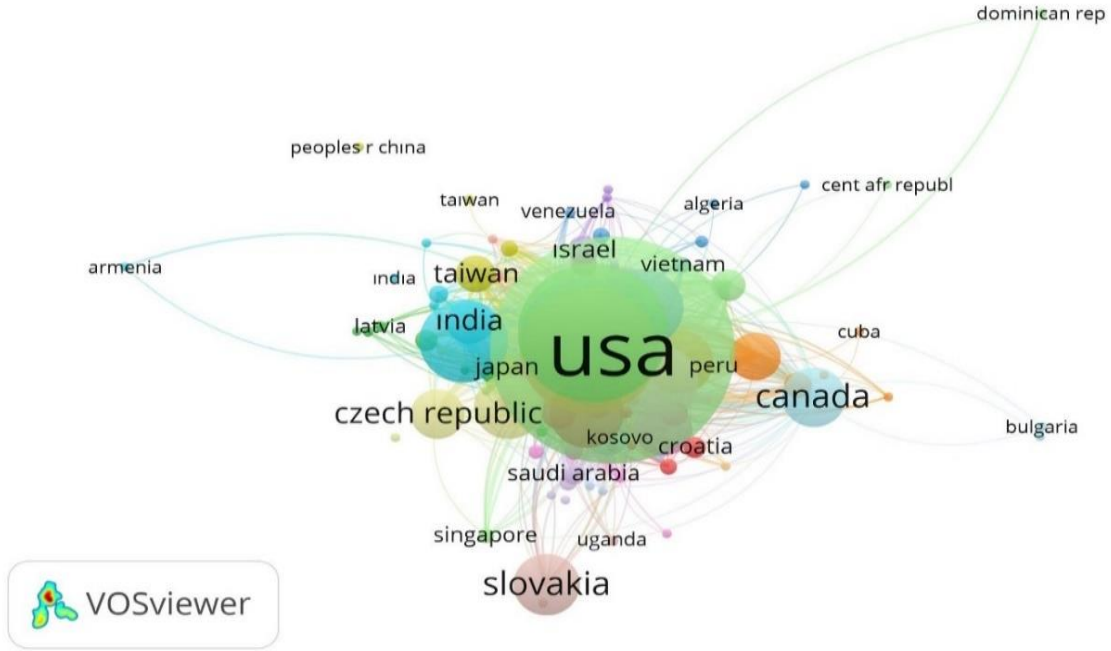
Yazar	Yayın Sayısı	Atıf Sayısı
Robert W. McGee	41	203
Colin C. Williams	21	475
Friedrich Schneider	18	544
James Alm,	17	646
Qinghua Zheng	17	109
Bo Dong	14	71
Bruno Chiarini	11	74
Erich Kirchler	10	430
Rosella Levaggi	10	63

Kaynak: VOSviewer ile gerçekleştirilen analizler neticesinde yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 3 ve Tablo 2’de yer alan yazar analizinden gözlemlenebileceği üzere vergi kaçakçılığı üzerine akademik çalışma yapmak isteyen araştırmacıların başlangıç noktası Schneider, F., Atkinson, A.B, Alm,J, Williams, C.C., McGee, R.W gibi bilim insanları olmalıdır.

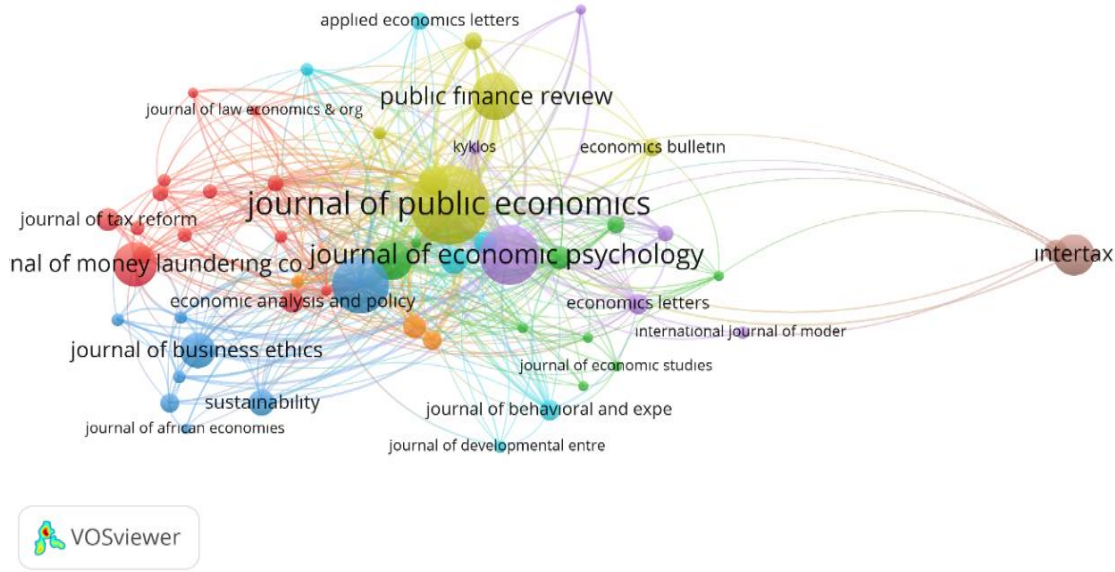
Şekil 4’te vergi kaçakçılığı ile ilgili yapılan çalışmaların atıf analizine bakıldığında, ortak yazar analizinin ülkelere dağılımına (bkz: Şekil 2) benzer bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Burada da ABD vergi konusundaki çalışmaların en fazla atıf aldığı ülkedir. ABD’de bu durumun ortaya çıkmasında yayınların finansman olanaklarının fazlalığı bir sebep olarak gösterilebileceği gibi ABD üzerine odaklanan yayınların fazla olmasının sebebi ise Gelir İdaresi’nin bilim insanlarına düzenli şekilde veri sağlamasıdır (McGee, 2023, ss. 1-2).

Şekil 4. Ülke Atıf Analizi

Şekil 5'te vergi kaçakçılığı arama kelimesi ile ilgili yapılan analizde kaynaklarına göre atıf analizi şu şekildedir. Buna göre literatürde vergi kaçakçılığı ile ilgili en fazla atıf alan yayınların kaynakları en az 5 atıf alan ve en az 5 yayın yapan dergi olarak filtrelenmiştir. Böylece toplamda 1108 olan kaynak sayısı 75'e düşmüştür. Buna göre en fazla atıf alan dergi 2454 atıfla Journal of Economic Literature'dür. Dergide vergi kaçakçılığıyla ilgili beş makale yayınlanmıştır. Journal of public economics 2390 atıf ve 59 yayınlı ikinci sırada yer almaktadır. Journal of Economic Psychology dergisi 1748 atıf 42 yayınlı, Journal of Economic Perspectives 1058 atıf 4 yayınlı, International Tax and Public Finance 949 atıf 39 yayınlıdır. Analizde atıf sayısı yüksek olmasına karşın yoğunluğun olmadığı dergiler toplam bağlantı gücü düşük olan dergilerdir. Örneğin Journal of Economic Literature en fazla atıf alan dergi olmasına karşın toplam bağlantı gücü düşük olduğundan haritalamada yoğun bir şekilde gösterilmemektedir.

Şekil 5. Dergi Atıf Analizi

Tablo 3’te vergi kaçakçılığı başlığını taşıyan en fazla atıf alan yayınlar (WoS veri tabanında) sadece başlıkta vergi kaçakçılığı taranmış ve alanda en fazla atıf alan çalışmalar özetlenmiştir. Bunun yapılmasının amacı araştırmacılara vergi kaçakçılığıyla dolaylı olarak ilgili olan yayınların yanı sıra doğrudan başlığında geçen öncü yayınların da bir listesinin sunulmasıdır.

Tablo 3. Vergi Kaçakçılığı Başlıklı En Fazla Atıf Alan Yayınlar

Yayın Başlığı	Yazarlar	Kaynak	Yıl	Toplam Atıf
Cheating Ourselves: The Economics of Tax Evasion	Slemrod, J.	Journal of Economic Perspectives	2007	479
Tax Evasion and Tax Rates - An Analysis of Individual Returns	Clotfelter, Ct.	Review of Economics and Statistics	1983	378
Tax Rates and Tax Evasion: Evidence From Missing Imports in China	Fisman, R; Wei, SJ	Journal of Political Economy	2004	285
Measuring, Explaining, and Controlling Tax Evasion: Lessons From Theory, Experiments, And Field Studies	Alm, J.	International Tax and Public Finance	2012	260
The Theory of Tax Evasion: A Retrospective View	Sandmo, A	National Tax Journal	2005	229
Corporate Tax Evasion With Agency Costs	Crocker, KJ; Slemrod, J	Journal of Public Economics	2005	220
Individual Morality and Reputation Costs as Deterrents to Tax Evasion	Gordon, Jpf	European Economic Review	1989	207

Fiscal Inequity and Tax Evasion - An Experimental Approach	Spicer, Mw; Becker, L.A.	National Tax Journal	1980	194
Tax Rates, Tax Administration and Income Tax Evasion in Switzerland	Pommerehne, WW; Weckhannemann, H	Public Choice	1996	179
An Econometric-Analysis of Income-Tax Evasion and Its Detection	Feinstein, Js	Rand Journal of Economics	1991	173

Kaynak: (WoS, 2024)

Tablo 3'te yer alan verilere göre vergi kaçakçılığının spesifik olarak çalışıldığı bilimsel yayınlar arasında en fazla atıf alan çalışmaların başlıcaları; Slemrod, J. (2007), Clotfelter, Ct. (1983), Fisman, R; Wei, SJ (2004)'tür. Konu özelinde alana yaptıkları katkı dikkate alındığında, bu çalışmaların sonraki çalışmalar için incelenmesi gereken temel eserler olarak nitelendirilebileceği ifade edilebilir.

Vergi kaçakçılığı ayrıca Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SDG) kapsamında da önem taşıyan bir husustur. Birleşmiş Milletler tarafından 2015 senesinde kabul edilmiş olan 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi doğrultusunda insanlar ve dünya için küresel bir ortaklık çerçevesinde 17 SDG belirlenmiştir. Bu noktada eşitsizliğin azaltılması, iklim değişikliğiyle mücadele edilmesi, yoksulluğun sona erdirilmesi gibi stratejiler belirlenmiş ve ülkelerin bu alanlara yönelik politika üretimi teşvik edilmiştir (UN, 2024). Vergi kaçakçılığı ile ilgili çalışmaların sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamında dahil oldukları sınıflandırma ise şu şekildedir:

Tablo 4. Vergi Kaçakçılığına Yönelik Çalışmaların SDG Kapsamında Dökümü

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri	Kayıt Sayısı	%
01 Yoksulluğa Son	2010	60.506
10 Eşitsizliğin Azaltılması	1995	60.054
08 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	363	10.927
09 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı	175	5.268
16 Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar	126	3.793
03 Sağlık ve Kaliteli Yaşam	121	3.642
13 İklim Eylemi	27	0.813
11 Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar	26	0.783
05 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	21	0.632

Kaynak: (WoS, 2024)

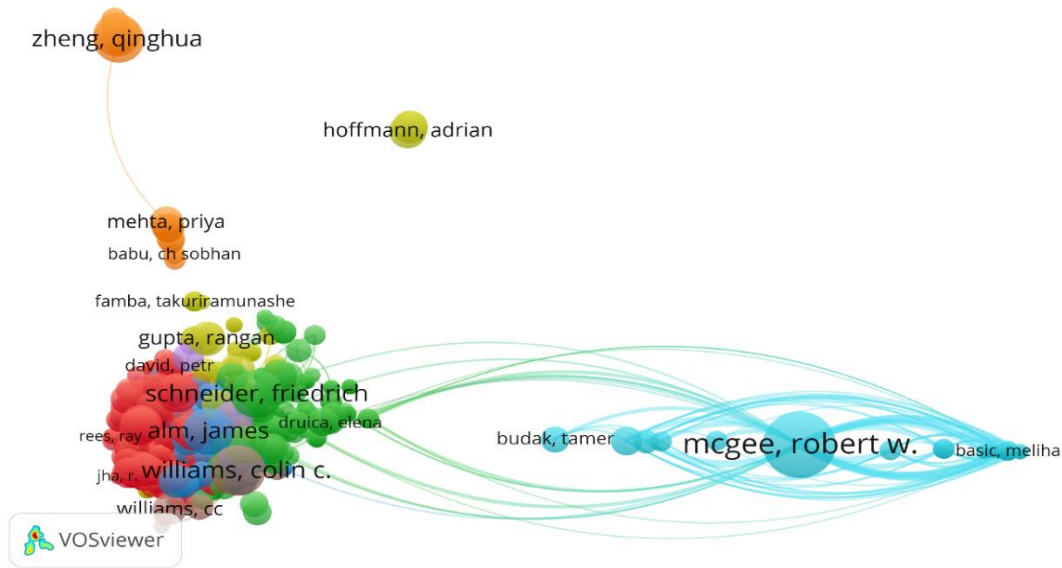
Tablo 4'te yer alan sınıflandırmaya göre vergi kaçakçılığına yönelik gerçekleştirilecek sonraki çalışmalar sürdürülebilir kalkınma hedeflerini dikkate alarak bir bakış açısı belirleyebilir.

Örneğin diğer kalkınma hedeflerine göre az çalışıldığından iklim, sürdürülebilir şehirler, kaliteli yaşam ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi temalar çerçevesinde incelemeler yapılabilir.

4.4. Bibliyografik Bağlantı Analizi

Bilimsel çalışmalar arasındaki ilişkilerin paylaşılan referanslara göre belirlendiği bibliyometrik analizde temel felsefe iki çalışmanın en az bir referansı paylaşmasıdır. İki çalışmanın fazla referans paylaşması bibliyografik bağlantının da güçlü olmasına işaret etmektedir. Elbette ağ yapılarında zaman içerisinde gelişim ve değişimler söz konusu olabilmektedir. Bu açıdan mevcut araştırmaların alanlarının ve eğilimlerinin görülebilmesi yeni çalışmalar için yol gösterici olabilmektedir. Bu yöntemle yeni yayınlar arasındaki kavramsal bağlantıların tespiti mümkündür. Örneğin önemli bir makaleye atıfta bulunan ve konu olarak alakalı yeni makaleler bibliyografik bağlantıyla tespit edilebilmektedir (Rehn & Kronman, 2008, s. 9).

Şekil 6. Bibliyografik Bağlantı Analizi

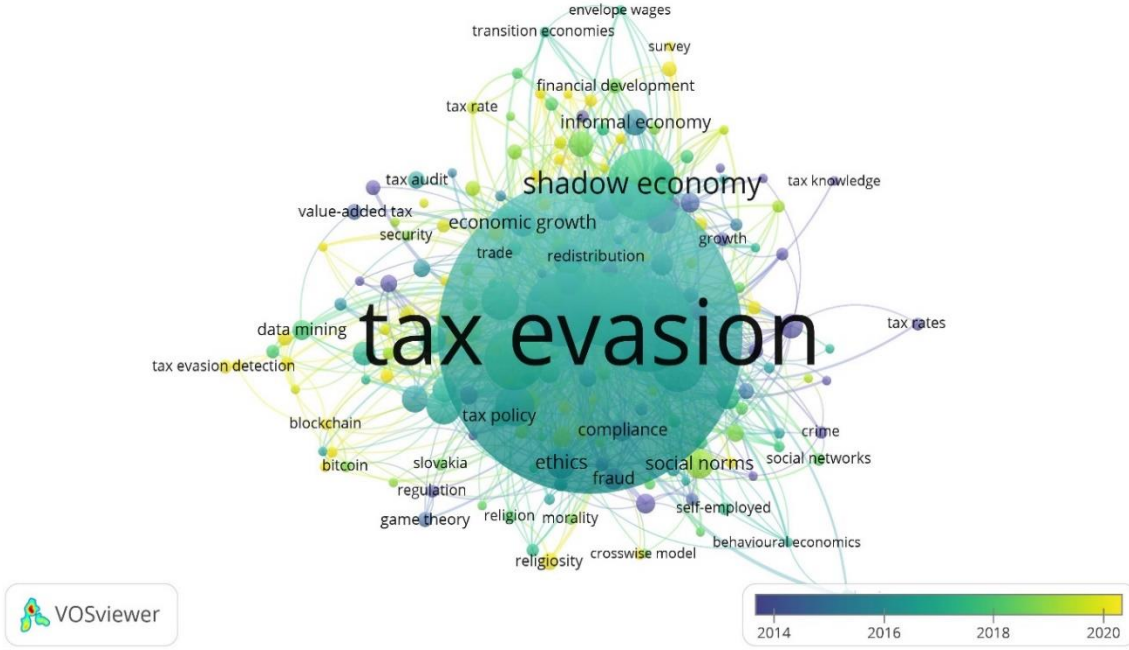
Şekil 6'da yazarlar arasında bibliyografik bağlantı analizinde bir atıf bir kaynak filtrelemesi yapılmış, böylece toplamda 4056 yazar 2912'ye düşmüştür. Analize göre diğer çalışmalarla aralarındaki bibliyografik bağlantının güçlü olduğu yazarlar Alm, J. (toplam bağlantı gücü: 53362), Friedrich, S. (toplam bağlantı gücü: 45752) ve McGee, R.W'dir (toplam bağlantı gücü:45279).

4.5. Anahtar Kelime Analizi

Vergi kaçakçılığı kavramı üzerine ya da bu kavramın geçtiği çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin oluşturduğu kelime bulutu Şekil 7'de görülmektedir. Anahtar kelime analizine

bakıldığında vergi kaçakçılığı kavramının ağırlıklı olarak kayıt dışı ekonomi, ekonomik büyüme, yeniden dağıtım, vergi politikası, uyum, etik ve sosyal normlar gibi kavramlarla ilişkilendirildiği görülmektedir.

Şekil 7. Anahtar Kelime Analizi

Şekil 7’de vergi kaçakçılığı konusunda yıllar içerisinde kavramsal bir farklılaşmanın meydana geldiği dikkati çekmektedir. Örneğin oyun teorisi, suç, büyüme, regülasyon üzerine gerçekleşen çalışmalar 2014’lü yıllarda daha fazla iken 2020’li yıllarda dijital çağın bir gereği olarak veri madenciliği, blok zinciri, bitcoin gibi kavramlara yönelim olduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla vergi kaçakçılığı üzerine gerçekleşecek yeni araştırma konularının ana ağırlık noktaları söz konusu dijital çağa uyumlu anahtar kelimeler çerçevesinde geliştirilebilir. Çünkü vergi kaçakçılığının tespiti adına yeni teknolojilerin takip edilmesi ve ilgili tekniklerden faydalanılarak süreçlere entegre edilmesi gerekmektedir. Vergi kaçakçılığına yönelik anahtar kelime analizinden de görülebileceği üzere çalışmaların sadece ekonomik değil sosyolojik ve psikolojik boyutları da söz konusudur. Çalışmalar vergi kaçakçılığının altında yatan sebepleri araştırırken bir taraftan demografik hususlar da incelemeye tabii tutulmuştur.

analizinde dijitalleşmeye yönelik kavramların çok daha fazla ön plana çıkacağı düşünülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bilimsel çalışmaların ana hareket noktası o konuyla ilgili literatürün incelenmesidir. Bu çalışmaların; hangi yazarlar tarafından hangi sıklıkta yapıldığı, en fazla atfı hangi yayının aldığı, kurumlar, dergiler ve ülkelere göre dağılımı son derece önem arz etmektedir. Bibliyometrik analiz, söz konusu örüntülerin görsel analizini sunan bir araştırma yöntemidir. Bu noktada çalışmada gerçekleştirilen analizle, vergi kaçakçılığı üzerine gerçekleştirilecek bilimsel çalışmalar için mevcut genel eğilimlerin bir tablosunun ortaya konulması amaçlanmıştır.

Çalışma analiz sonuçları yalnızca WoS veri tabanında taranan kaynaklarda yayınlanmış olan bilimsel çalışmaları kapsamaktadır. Çalışmanın bir kısıtı olarak ele alınabilecek söz konusu durum sonraki çalışmalar için DergiPark, YÖK tez merkezi gibi veri tabanlarında yer alan ve vergi kaçakçılığı kavramını kullanan bilimsel yayınlara odaklanılması gerekliliğini de ortaya koymaktadır. Uluslararası literatürde vergi kaçakçılığı üzerine gerçekleştirilmiş bibliyometrik çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışmanın literatürden ayrışan tarafı, kapsam açısından oldukça geniş bir yapı sergilemesidir. Çalışma, vergi kaçakçılığı anahtar kelimesi özelinde 1976-2024 yılları arasında yayınlanmış 3319 çalışmanın VOSviewer üzerinden analiz edilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Ayrıca çalışma, elde ettiği bulguların detayları bakımından da Türkiye’de vergi kaçakçılığı üzerine bibliyometrik bir çalışma yapılmamasından dolayı, ulusal literatüre özellikle katkı sağlamaktadır.

Vergi kaçakçılığı konusunda literatür yıllar içerisinde gelişim kaydetmiştir. Kavrama yönelik ilk çalışma 1976 senesinde yayınlanmış, sonraki yıllarda ortalama olarak artış kaydetmiştir. Konuyla ilgili en fazla yayın 2020 senesinde (260) gerçekleşmiştir. Yayın ve atıf sayısındaki 1976’dan günümüze kaydedilen artış literatürün gelişmesi bağlamında olumlu bir durum olsa da diğer bir bakış açısıyla sorunsalın devamlılığına işaret etmektedir. Bu kapsamda vergi kaçakçılığı, farklı boyutlardan değerlendirilmesi gereken bir araştırma alanı olarak konumunu korumaktadır. Vergi kaçakçılığı kavramıyla ilgili yazılan eserlerin yayın türüne göre dağılımına bakıldığında ağırlıklı olarak makale yer almaktadır (2738). Bunu bildiriler (455) ve kitap bölümleri (182) takip etmektedir.

Vergi kaçakçılığına yönelik yapılan çalışmalarda en fazla iş birliği sağlayan ülkeler sırasıyla ABD, Almanya ve İngiltere’dir. Atıf analizine ülkeler bazında bakıldığında da ABD ön

planda yer almaktadır. Bu durum araştırmaların finansman olanakları ve verilerin ulaşılabilirliği ile ilişkilendirilebilir. Dolayısıyla belli bir alanda çalışmaların artması için çeşitli mekanizmalarla bilim insanlarının teşvik edilmesi gerekmektedir.

Vergi kaçakçılığı konusunda en fazla iş birliğinde bulunan yazarlar; McGee, R.W, Schneider, F. ve Alm, J., en fazla atıf alan ilgili çalışmalar Schneider (2000) ve Atkinson (2011), vergi kaçakçılığının spesifik olarak çalışıldığı bilimsel yayınlar arasında en fazla atıf alan çalışmalar; Slemrod, J. (2007), Clotfelter, Ct. (1983), Fisman, R; Wei, SJ (2004)'tür. Yayın sayısı dikkate alındığında en üretken yazarlar McGee, R.W, Williams, C.C. ve Schneider, F.'dir. Alanda çalışmak isteyenler için genel bir tablo ortaya konulmak istenirse araştırmacıların başlangıç noktası söz konusu bilim insanlarının eserleri olmalıdır.

Anahtar kelime analizine göre, vergi kaçakçılığı kavramı genelde kayıt dışı ekonomi, ekonomik büyüme, yeniden dağıtım, vergi politikası, uyum, etik ve sosyal normlar gibi kavramlarla ilişkilendirilmektedir. Bununla beraber son yıllarda veri madenciliği, blok zinciri, Bitcoin ile vergi kaçakçılığı üzerine çalışmalar artış trendi içerisinde. Vergi süreçlerinde dijitalleşmenin vergi denetimlerini daha kolaylaştırarak vergi kaçakçılığı önünde bir bariyer olma olasılığının güçlülüğü dikkate alındığında söz konusu hususa yönelik çalışmaların artırılması ve dijitalleşmenin getirdiği yeni tekniklerin tüm boyutlarıyla analiz edilmesi gerekmektedir. Sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından vergi kaçakçılığının çalışılması gereken boyutları ise literatürde görece az ilgi kurulduğundan; iklim, sürdürülebilir şehirler, kaliteli yaşam ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi temalardır.

Bu çalışmada elde edilen veriler için yalnızca WoS veri tabanı kullanılmıştır. Scopus, Google Scholar ve DergiPark gibi diğer veri tabanlarını kapsamaması çalışma açısından bir kısıtlılık olup sonraki çalışmalarda söz konusu veri tabanlarından elde edilecek verilerin entegrasyonu ile daha geniş perspektiften bulgular sunulabilir. Mevcut haliyle vergi kaçakçılığına yönelik 48 yıllık uluslararası literatürün güncel durum ve eğilimlerini göstermesi bakımından çalışmanın alandaki gelecek bilimsel yayınlara ışık tutacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Al Mazroui, T. S. S., Thottoli, M. M., Al Alawi, M. M. S., Al Shukaili, N. T. H., & Al Hoqani, D. S. A. (2023). Bibliometric analysis of value-added tax research: a comparative study between European Union and Gulf Cooperation Council countries. *International Journal of Law and Management*, 65(6), 560-585.
- Alkausar, B., Soemarsono, P. N., & Pangesti, N. G. (2021). A bibliometric analysis of tax evasion issues in the last decade. *International Journal of Applied Business*, 5(2), 193-202.
- Allingham, M. G., & Sandmo, A. (1972). Income tax evasion: A theoretical analysis. *Journal of public economics*, 1(3-4), 323-338.
- Alm, J. (2012). Measuring, explaining and controlling tax evasion: Lessons from theory, experiments, and field studies. *International Tax and Public Finance*, 19(1), 54-77.
- Alm, J. (1999). *Tax compliance and administration*. In handbook on taxation (pp. 741-768). Routledge.
- Alstadsæter, A., Johannesen, N., & Zucman, G. (2019). Tax evasion and inequality. *American Economic Review*, 109(6), 2073-2103.
- Andreoni, J., Erard, B., & Feinstein, J. (1998). Tax compliance. *Journal of Economic Literature*, 36(2), 818-860.
- Arslan, K. E., & Karabulut, K. (2022). Vergi politikalarının makroekonomik etkisine ilişkin yayınların bibliyometrik analizi. *Innovative ideas*, 117.
- Atkinson, A. B., Piketty, T., & Saez, E. (2011). Top incomes in the long run of history. *Journal of Economic Literature*, 49(1), 3-71.
- Aydın, N., & Dilek, G. (2023). Literatürdeki STIRPAT, EKC, çevre vergisi konularına yönelik çalışmaların bibliyometrik ağ analizi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51), 334-355.
- Barbu, L., Horobeț, A., Belașcu, L., & Ilie, A. G. (2024). Approaches to tax evasion: a bibliometric and mapping analysis of Web of Science indexed studies. *Journal of Business Economics and Management*, 25(1), 1-20.
- Barbu, L., Mihaiu, D. M., Șerban, R. A., & Opreana, A. (2022). Knowledge mapping of optimal taxation studies: A bibliometric analysis and network visualization. *Sustainability*, 14(2), 1043.
- Barrios, S., Greve, B., Hussain, M. A., Paulus, A., Picos, F., & Riscado, S. (2017). *Measuring the fiscal and equity impact of tax evasion: evidence from Denmark and Estonia (No. 05/2017)*. JRC Working Papers on Taxation and Structural Reforms.,
- Bashir, M. F., Ma, B., Bilal, Komal, B., & Bashir, M. A. (2021). Analysis of environmental taxes publications: a bibliometric and systematic literature review. *Environmental Science and Pollution Research*, 28, 20700-20716.

- Boateng, K., Omane-Antwi, K. B., & Ndori Queku, Y. (2022). Tax risk assessment, financial constraints and tax compliance: A bibliometric analysis. *Cogent Business & Management*, 9(1), 2150117.
- Buele, I., & Guerra, T. (2021). Bibliometric analysis of scientific production on tax evasion in ScienceDirect, years 2010 to 2019. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 24(2), 1–15.
- Clotfelter, C. T. (1983). Tax evasion and tax rates: An analysis of individual returns. *The Review of Economics and Statistics*, 363-373.
- Cowell, F. A. (1992). Tax evasion and inequity. *Journal of Economic Psychology*, 13(4), 521-543.
- Crocker, K. J., & Slemrod, J. (2005). Corporate tax evasion with agency costs. *Journal of Public Economics*, 89(9-10), 1593-1610.
- Darma, S. S., Ismail, T., Zulfikar, R., & Lestari, T. (2022). Indonesia Market Reaction and Tax Amnesty: A Bibliometric Analysis. *Quality*.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.
- Ekaputra, A. (2022). The Implementation of VOS viewer on Bibliometric Analysis: Tax Evasion Deterrence. In *International Conference on Economics and Business Studies (ICOEBS 2022)* (pp. 59-65). Atlantis Press.
- Ellegaard, O., & Wallin, J. A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact?. *Scientometrics*, 105, 1809-1831.
- Feinstein, J. S. (1991). An econometric analysis of income tax evasion and its detection. *The RAND Journal of Economics*, 14-35.
- Fisman, R., & Wei, S. J. (2004). Tax rates and tax evasion: evidence from “missing imports” in China. *Journal of Political Economy*, 112(2), 471-496.
- Gaspar, V., Hebous, S., & Mauro, P. (2022). Tax coordination can lead to a fairer, greener global economy. *IMF Blog*.
- Gordon, J. P. (1989). Individual morality and reputation costs as deterrents to tax evasion. *European Economic Review*, 33(4), 797-805.
- Günay, H. F. (2023). Vergi uyumu konusundaki makalelerin web of science veri tabanına dayalı bibliyometrik analizi. *International Journal of Public Finance*, 8(2), 385-408. <https://doi.org/10.30927/ijpf.1291303>
- Gürer, G., & Teyyare, E. (2023). Mali sosyoloji ve vergi psikolojisi alanında yazılmış tezlerin bibliyometrik analizi. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 15-24.
- Jackson, B. R., & Milliron, V. C. (1986). Tax compliance research: Findings, problems, and prospects. *Journal of Accounting Literature*, 5(1), 125-165.

- Li, J., Burnham, J. F., Lemley, T., & Britton, R. M. (2010). Citation analysis: Comparison of web of science®, scopus™, SciFinder®, and google scholar. *Journal of Electronic Resources in Medical Libraries*, 7(3), 196-217.
- Mansour, A. A. Z., Ahmi, A., Alkhuzai, A. S. H., Alhmood, M. A., Popoola, O. M. J., & Altarawneh, M. (2023). State of art in tax evasion research: A bibliometric review. *Review of Education*, 11(3), e3422.
- McGee, R. W. (2006). Three views on the ethics of tax evasion. *Journal of Business Ethics*, 67, 15-35.
- McGee, R. W. (2023). The Demographics of Tax Evasion: Summaries of 5 Studies. Available at SSRN, 4456348.
- McGee, R. W., & Benk, S. (2011). The ethics of tax evasion: A study of Turkish opinion. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 13(2), 249-262.
- Nevzorova, E. N., Bobek, S., Kireenko, A. P., & Sklyarov, R. A. (2016). Tax evasion: the discourse among government, business and science community based on bibliometric analysis. *Journal of Tax Reform. 2016. T. 2.№ 3*, 2(3), 227-244.
- Nevzorova, E. N., Kireenko, A. P., & Sklyarov, R. A. (2017). Bibliometric analysis of the literature on tax evasion in Russia and foreign countries. *Journal of Tax Reform. 2017. T. 3.№ 2*, 3(2), 115-130.
- Nobanee, H., & Ullah, S. (2023). Mapping green tax: a bibliometric analysis and visualization of relevant research. *Sustainable Futures*, 100129.
- Patel, S. K., & Jhalani, P. (2024). Formulation of variables of environmental taxation: a bibliometric analysis of scopus database (2001–2022). *Environment, Development and Sustainability*, 26(3), 7687-7714.
- Pommerehne, W. W., & Weck-Hannemann, H. (1996). Tax rates, tax administration and income tax evasion in Switzerland. *Public choice*, 88(1), 161-170.
- Rehn, C., Kronman, U. (2008). *Bibliometric handbook for Karolinska Institutet*. Karolinska Institutet University Library Version 1.05
- Richardson, G. (2006). Determinants of tax evasion: A cross-country investigation. *Journal of international Accounting, Auditing and taxation*, 15(2), 150-169.
- Richupan, S. (1984). Measuring tax evasion. *Finance and Development*, 21(4), 38-40.
- Sandmo, A. (2005). The theory of tax evasion: A retrospective view. *National Tax Journal*, 58(4), 643-663.
- Schneider, F., & Enste, D. H. (2000). Shadow economies: Size, causes, and consequences. *Journal of Economic Literature*, 38(1), 77-114.
- Slemrod, J. (2007). Cheating ourselves: The economics of tax evasion. *Journal of Economic Perspectives*, 21(1), 25-48.

- Sonkur, G. (2024). Gelir Vergisi Araştırmalarında Eğilimler ve Kümelenmeler: Bibliyometrik Bir Çalışma. *Fiscaoeconomia*, 8(1), 93-108.
- Sökmen Gürçam, Ö., & Tekin, A. (2021). Vergi affı konusunda yapılmış akademik çalışmaların bibliyometrik analizi. *Journal of the Cukurova University Institute of Social Sciences*, 30(3).
- Spicer, M. W., & Becker, L. A. (1980). Fiscal inequity and tax evasion: An experimental approach. *National Tax Journal*, 33(2), 171-175.
- Tanzi, V., & Shome, P. (1993). A primer on tax evasion. *Staff Papers*, 40(4), 807-828.
- Thaha, A. R., & Antoro, A. F. S. (2023). Analytical review of tax compliance studies in the SMEs sector: A bibliometric approach. *Journal of Tax Reform*, 9(3), 398-412.
- Tiutiunyk, I., & Mazurenko, O. (2021). Personal income tax gaps: bibliometric and econometric analysis. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 4(39), 193-201.
- UN. (2024). The 17 Goals. <https://sdgs.un.org/goals#implementation>.
- Van Eck, N. J., & Waltman, L. (2023). VOSviewer manual. *Manual for VOSviewer version 1.6.20*.
- Web of Science (WoS). (2024). <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>.
- Yelman, E. (2021). Vergi okuryazarlığı üzerine yazılan bilimsel çalışmaların bibliyometrik analizi. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 5(2), 289-310.
- Yelman, E. (2022). Türkiye’de vergi afları üzerine yazılmış olan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *International Journal of Public Finance*, 7(1), 211-238.
- Yulitasari, L., Suryanto, T., Pranika, R., & Sari, Y. (2023). Effect of Tax Awareness, Tax Rate and Tax Sanctions on Taxpayer Compliance: Bibliometric Analysis. *In International Conference on Sustainability in Technological, Environmental, Law, Management, Social and Economic Matters (ICOSTELM 2022)* (pp. 197-210). Atlantis Press.
- Zhang, K., Wang, Q., Liang, Q. M., & Chen, H. (2016). A bibliometric analysis of research on carbon tax from 1989 to 2014. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 58, 297-310.